

**SÜREKLİ GÜNCELLENEBİLEN KAPSAMLI BİR
FİNANSAL VERİ TABANI ARACI OLARAK XBRL
(EXTENSIBLE BUSINESS REPORTING LANGUAGE;
GENİŞLEYEBİLİR İŞLETME RAPORLAMADİLİ)
VE FİNANSAL RAPORLAMA ÜZERİNDEKİ
ETKİSİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ**

Ali DERAN*

Ayşe Gül HATİPOĞLU**

Özet

Günümüzde birçok işletme finansal verilerini, kendi çalışanları, yatırımcılar, kredi verenler, finansal analistler, devlet ve diğer finansal bilgi kullanıcılarına kendi Web siteleri aracılığı ile sunmaktadırlar. Geleneksel yöntemlerle sunulan bu veri ve bilgiler finansal veri kullanıcılarını yeteri kadar tatmin etmemektedir. AICPA (the American Institute of Certified Public Accountants) tarafından geliştirilen XBRL (Extensible Business Reporting Language), finansal raporların hazırlanıp sunulmasında radikal değişiklik yapmıştır. XBRL, finansal verinin hazırlanmasında, sunulmasında, kullanılmasında ve analiz edilmesinde maliyetleri azaltan, etkinliği artıran, farklı ihtiyaçlara cevap verebilen, dünyanın neresinde olursa olsun finansal bilgilerin değişik yazılım programları arasında güvenli ve otomatik bir şekilde değişimine olanak tanıyan, esnek bir işaretleme dili olup lisans ve telif hakkı gerektirmemektedir. XBRL'nin amacı yeni bir muhasebe standart seti geliştirmek değildir. XBRL'nin amacı, örnek dokümanların oluşturulmasında kullanılacak standart XML etiketleri geliştirmektir. Böylece XBRL, finansal verilerin hazırlanışı, sunumu ve analizinde bütün finansal veri kullanıcılarına önemli kolaylıklar sağlamaktadır.

Bu çalışmada önce XBRL'nin tanımı, gelişimi daha sonra da XBRL'nin işleyişi, finansal bilgi kullanıcılarına yararı ve finansal raporlama üzerindeki etkisi açıklanmıştır.

Anahtar Sözcükler: XBRL, Finansal Raporlama, İşletme Raporlaması

---

* Yrd.Doç.Dr., Niğde Üniversitesi İ.İ.B.F., İşletme Bölümü, Muhasebe-Finansman Anabilim Dalı

** Arş.Gör., Niğde Üniversitesi İ.İ.B.F., İşletme Bölümü, Muhasebe-Finansman Anabilim Dalı

Abstract

Nowadays, many businesses have been representing financial data's to employees, investors, loan associations, financial analysts, government and other financial data users whereby in their own web sites. These financial data's, which are representing traditional methods, do not satisfy financial data users. XBRL (the Extensible Business Reporting Language), which are developed by the AICPA (the American Institute of Certified Public Accountants), makes up radical changing in preparing and representing financial reports. XBRL, which reduces costs and ways to increase productivity, is a flexible markup language for preparing, representing, using and analyzing financial data's and it can answer different necessities. It would be freely licensed and facilitate the automatic exchange and reliable extraction of financial information among various software applications anywhere in the world. The goal of XBRL is not set a new accounting standard. The goal of XBRL is to develop a standard set of XML-type tags that can be used to create instance documents. XBRL makes importantly it possible for user of financial data to prepare, present and analyze all financial data.

In this study, firstly the definition of XBRL is given. Later development of XBRL and procedure of it is given. Lastly the advantages of the XBRL for financial data users and its effect on financial reporting is explained.

Key words: XBRL (Extensible Business Reporting Language), Financial reporting, Business reporting.

Giriş

Bilişim teknolojilerinde yaşanan gelişmeler, ekonomik ilişki ve işleyişleri önemli ölçüde etkilemiştir. Önceleri tedarikçi, üretici, dağıtıcı ve tüketiciler fiziki bir mekânda karşı karşıya gelerek ekonomik bir faaliyet gerçekleştirirken, günümüzde internet üzerinde bir araya gelerek ekonomik ilişkilerini sürdürebilmektedirler. Bu süreç genelde e-ticaret olarak ifade edilse de, aslında daha fazlasını (e-işletme) anlatmaktadır. Bilişim teknolojisinde yaşanan bu gelişmelerin tüm işletme fonksiyonlarında olduğu gibi, muhasebe uygulamaları üzerinde de önemli etkileri olmuştur. Örneğin, muhasebe sürecinde yaratılan bilginin niteliği değişirken, bilginin ihtiyaç duyulduğu an, yani finansal raporların sunum zamanını ve şekli de bu süreçte etkilenmiştir.

Bilişim teknolojisindeki gelişmelere paralel olarak, sermaye piyasalarında yaşanan gelişmeler, finansal bilgi kullanıcılarının ilgilendikleri işletmeyle ilgili anlık veri ve bilgi ihtiyacını ortaya çıkarmıştır. Bu anlamda finansal bilgi kullanıcılarının anlık veri ve bilgi ihtiyaçlarını karşılamak üzere internet, etkili bir haberleşme ve veri transfer aracı olarak kullanılabilir. Bu anlamda finansal bilgi kullanıcılarının anlık veri ve bilgi ihtiyaçlarını karşılamak üzere internet, etkili bir haberleşme ve veri transfer aracı olarak kullanılabilir.

Bu çerçevede dünyada ve ülkemizde birçok işletmenin finansal ve finansal olmayan bilgilerini kendi WEB sayfalarında yayınladıkları bilinmek-

tedir. Ne var ki, günümüzde karar vericiler ile diğer finansal bilgi kullanıcılarını, WEB’ de sunulmuş olsun ya da olmasın, statik, tekdüze hazırlanmış ve belli aralıklarla sunulan finansal tablolar yeterince tatmin etmemektedir (Woofroof ve Searcy, 2001: 169).

WEB sayfalarında sunulan bilgilerin PDF, HTML, WORD TXT veya EXEL* formatında olmasından dolayı, finansal bilgi kullanıcıları bu veri ve bilgileri ancak belli bir işleme tabi tuttuktan sonra kullanabilmektedir. Bu durum anlık veri ve bilgi ihtiyacı duyan finansal bilgi kullanıcıları için zaman kaybı olarak değerlendirilmekte ve ayrıca, bir maliyet unsuru olarak da görülmektedir. Bunun yanında finansal veri ve bilgilerin bir formattan, diğerine geçirilmesi sırasında hatalı veri girişi riski de yüksek olmaktadır. Sayılan tüm bu ve buna benzer birçok nedenden ötürü, işletme ile işletme dışı kurum, kurul ve kişiler arasındaki veri transferi veya değişimi ortak bir bilgisayar yazılım dilini kullanmayı gerekli kılmıştır.

Bu gereklilik XBRL’nin (Extensible Business Reporting Language: Genişleyebilir İşletme Raporlama Dili) geliştirilmesine yol açmıştır. Zira XBRL verilerin PDF, EXEL vb. formatlarda sunulmasında kaynaklanan sorunları çözen bir veri standardı şeklinde karşımıza çıkmaktadır.

Bu çalışmada finansal bilgi ile işletme bilgilerinin raporlamasında önemi giderek artan XBRL yazılım dili incelenerek, işleyiş kuralları açıklanmıştır. Ayrıca, XBRL’nin finansal raporlamaya sağlayacağı katkılar geleneksel raporlama* ile karşılaştırılmalı olarak ele alınıp değerlendirilmiştir.

1. XBRL (Genişleyebilir İşletme Raporlama Dili) Hakkında Genel Bilgiler

1.1. XBRL’nin Tanımı ve Amacı

XBRL, işletmelerin elektronik ortamda iletişim kurmasına ve gerçek zamanlı (reel time) olarak finansal verilerin hazırlanmasına, analiz edilmesine ve sunulmasına olanak tanıyan bilgisayar yazılım dilidir.

XBRL, tüm finansal bilgi kullanıcılarına açık XML (Extensible Markup Language, Genişleyebilir Biçimlendirme Dili) tabanlı standart bir yazılım

---

* Bu formatların hepsinde veri ve bilgiler bir resim veya fotoğraf karesi gibi bir bütün olarak sunulmaktadır.

* Finansal raporların kağıda basılı veya internet ortamında PDF, EXEL, WORD veya TXT formatında elektronik ortamda parçalanamaz bütün bir resim olarak yayınlanması.

dilidir. XML, özelleştirilebilir etiketler (tags) kullanan ve bu etiketler sayesinde değiş-tokuş edilebilir, doğrulanabilir, sorgulanıp, yorumlanabilir semantik veri sunuşuna olanak tanıyan bir ağ teknolojisi olarak tanımlanmaktadır (Active Academy, 2005: 1). Genişleyebilir biçimlendirme dili ifadesi, farklı kullanıcılar tarafından kolayca yeni özellikler eklenebilecek şekilde yapılandırılan dil anlamına gelmektedir. Daha sonraki bir tarihte, farklı kullanıcılar tarafından bir yapılandırmaya müdahalelerde bulunulabilmesi, şüphesiz daha en başında söz konusu dille ilgili yapılandırma kurallarının gelişmelere ve müdahalelere izin verecek şekilde dizayn edilmesine bağlıdır. Genişleyebilir biçimlendirme dili karşılığı olarak XML, bu müdahaleye izin verecek şekilde World Wide Web Konsorsiyumu tarafından geliştirilmiştir bir biçimlendirme dilidir.

XBRL ise bilgisayarın veriyi basit bir şekilde okuyabileceği şekilde verileri kodlandıran ve verinin finansal sistemden basit bir şekilde çekilmesine olanak tanıyan biçimlendirme (işaretleme) dilidir (Malhotra ve Garritt, 2004: 63). XBRL işaretleme dili, tamamıyla XML işaretleme dil yapısına uygun; farklı ülkelerin genel kabul görmüş muhasebe ilkeleri ile uyumlu bir şekilde geliştirilmiştir (Karasioğlu ve Eryiğit, 2005: 134).

XBRL, işletmenin ekonomik iletişim sağlaması ve finansal veri sunumunda devrim niteliğinde bir yazılım dilidir. İşletmenin finansal verilerinin hazırlanması, sunulması, analizi ve işletme ile ilgili diğer iletişim konularında XBRL, maliyet tasarrufu, veri işleme etkinliğinin artırılması, finansal raporların daha doğru ve güvenilir hazırlanması konularında önemli katkılar sağlamaktadır (<http://www.xbrl.org/WhatIsXBRL/>, 10.11.2007).

XBRL ile sunulan finansal raporların en önemli üstünlüğü, yazılıma eklemelerin yapılarak finansal raporların istenilen amaç doğrultusunda kullanılabilmesidir. Ayrıca, işletmelerin herhangi bir lisans veya telif hakkı ödemeden XBRL avantajlarından yararlanılabilmesi XBRL'nin diğer bir üstün yanını ortaya koymaktadır.

XBRL'nin temel amacı, istenilen amaç doğrultusunda değiştirilebilen XML tabanlı etiketlerle oluşturulmuş dokümanlar geliştirmektir. Hemen belirtmek gerekmektedir ki, XBRL yeni bir muhasebe standardı oluşturmakta; mevcut muhasebe standartlarına esneklikle uygulanmaktadır (Karasioğlu ve Eryiğit, 2005: 138). XBRL, işletme dışındaki organizasyonlar, piyasa düzenleyicileri, üst kurullar, meslek odaları, denetim firmaları ve diğer ilgililerin daha kolay bilgi toplamalarını ve daha çabuk karşılaştırma yapma-

bilmelerini sağlamak amacıyla işletme raporlarında kullanılan XML'ye dayalı etiketleri (tags) standardize etmeye çalışmaktadır (Reyes vd., 2007).

1.2. XBRL'nin Gelişimi

İşletme bilgilerinin XBRL yazılım dili ile raporlamasına 1998 yılında başlanmıştır. 1998 yılında Charles Hoffman işletme bilgilerinin raporlanması için XML dilini geliştirirken, aynı zamanda finansal rapor ve denetim programlarında XML'in kullanımına ilişkin çalışmalarda bulunmuştur. 1998 yılından sonra AICPA bu çalışmalardan haberdar olmuş ve finansal raporlamada XML dilinin kullanımına ilişkin bir prototip geliştirilmesine ilişkin projeyi başlatmıştır. Bu proje AICPA tarafından finansal bilgilerin raporlanmasına ilişkin bir destek projesi olarak gerçekleştirilmiştir. Bu bağlamda, proje 1999 yılında tamamlanarak, proje ile geliştirilen raporlama dili ücretsiz olarak muhasebecilerin kullanımına sunulmuştur. Bu projede, AICPA XML'in finansal raporlamada kullanım potansiyeline ilişkin bir araştırma yapmış ve bu proje XFRML (Extensible Financial Reporting Markup Language, Genişleyebilir Finansal Rapor Dili) olarak adlandırılmıştır (Gray, 2007).

Yapılan çalışmalar sonucu XFRML adıyla geliştirilen yazılım dilinin finansal raporlamadan çok daha geniş kapsamlı (tüm işletme bilgilerinin raporlanması) bir raporlamayı ifade ettiği sonucuna varılmış ve 2000 yılında AICPA tarafından XFRML ismi ile başlatılan projenin ismi resmi olarak XBRL olarak değiştirilmiştir. 2000 yılında XBRL komitesi Amerikan işletmelerinin finansal raporlarına yönelik olarak geliştirdiği ilk spesifikasyonları* ilan etmiştir (Gray, 2007).

2001 yılında XBRL'yi kullanarak finansal sonuçlarını internette yayınlayan ilk şirket "Reuters" olmuştur (Gray, 2007). Aynı yıl Uluslararası Muhasebe Standartları Kurulu (International Accounting Standards Board: IASB) ve ABD Menkul Kıymetler Komisyonu (U.S.A. Securities and Exchange Commission-SEC) XBRL'nin uygulanması konusunda bazı tavsiyelerde bulunmuştur (http://eab.ege.edu.tr/pdf/6_2_/C6-S2-M9.pdf, 25.12.2007). 2002 yılında ileri teknoloji firması olarak Microsoft firmasının finansal tablolarını internette XBRL yazılım dilinde yayımlayacağını duyurması, ulusal ve uluslararası kamuoyunda dikkatlerin XBRL'ye yönelme-

---

* Bölüm 2.1.'de ayrıntılı bir şekilde açıklanmıştır.

sine yol açmıştır. Bu gelişmeler çerçevesinde, 2002 yılında dünyanın en büyük düzenleme kurullarından biri olan APRA, (The Australian Prudential Regulatory Agency'nin; Avusturya Basiretli Düzenleme Kurulu) XBRL'yi kullanmaya başladığını duyurması ve dünyanın en büyük bankalarından olan Bank of America ile Deutsche Bank'ın kredi bilgi süreci ve kredi analiz süreci akışı içinde XBRL'yi kullanacağını açıklamaları (http://www.ifac.org/Library/Article_tpl?NID=1029376543133871, 27.11.2007); XBRL'nin dünya genelinde bir raporlama dili olarak kullanılması açısından dönüm noktasını oluşturmuştur.

Bu gelişmeler paralelinde 2004 yılında İngiltere, muhasebe ilkelerine uygun XBRL uygulaması başlatmıştır. Aynı yıl OECD, XBRL uygulamasının vergi tahsilatını artırma noktasında faydalı olacağını açıklamıştır (<http://ab.org.tr/ab06/bildiri/98.doc>, 27.11.2007). 2005 yılında Amerikan Eyalet Para Kurulu finansal raporların hazırlanmasında ve sunulmasında XBRL'nin kullanılmasına ilişkin bir kampanya başlatmış ve ABD'deki 8300 banka finansal raporlarının sunumunda XBRL'yi kullanmıştır (Gray, 2007). Aynı yıl, yine ABD'de Menkul Kıymetler Komisyonu (SEC) de, XBRL uygulamasını başlatmıştır.

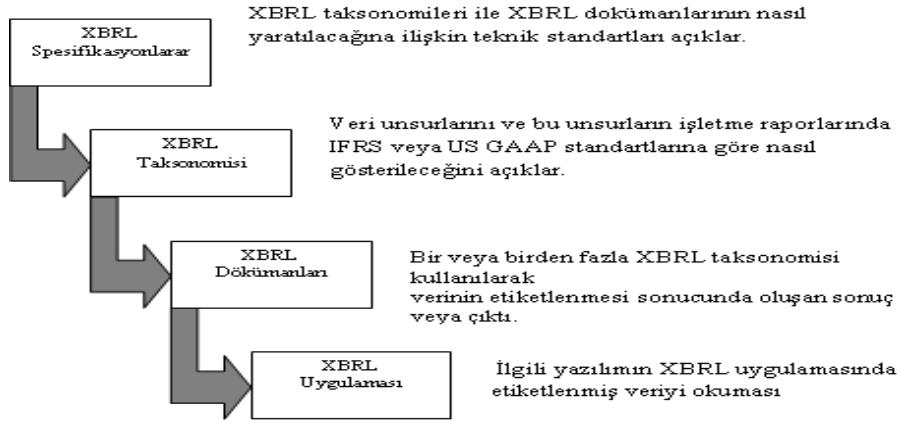
Günümüzde çevrim içi (online) olarak işletme bilgilerinin raporlamasına olanak tanınması nedeniyle XBRL, uluslararası finansal muhasebeyi kökten değiştirecek ve muhasebe bilgi sisteminde yeni ortak değerler ve anlayışlar dizisi sağlayacak gelecek vaat eden, teknolojik bir çözüm olarak görülmektedir (Williams vd., 2006: 93).

1999 yılında AICPA tarafında XBRL'nin finansal bilgilerin sunulmasında, değişiminde ve analizinde kullanılması için geliştirilmesi amacıyla yönelik olarak kurulan XBRL birliğinin günümüzde 30'un üzerinde ülkede olmak üzere, 450'den fazla üyesi bulunmaktadır (http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=1007570, 11.11.2007). Bu üyeler arasında, SAP, Microsoft, Oracle, Morgan Stanley, Edgar Online, büyük muhasebe firmaları, ABD Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu (Federal Deposit Insurance Corporation, FDIC), İngiltere ve Galler Yeminli Muhasebeciler Enstitüsü (The Institute of Chartered Accountants in England and Wales - ICAEW) ile Avustralya Vergi Ofisi ve dünya genelinde daha birçok düzenleyici kurul ve kuruluş bulunmaktadır (http://www.iasb.org/XBRL/guidance/documents/IASCF_Flyer_IFRS_and_XBRL_working_together.pdf, 13.11.2007). Sayılan bu şirket, organizasyon ve hükümet ajanslarının hepsi, günümüzde finansal raporlama dili olarak XBRL'nin dünya genelinde kullanılması ama-

cıyla çaba sarf etmektedirler. Bunun nedeni, XBRL'nin internet temelli bilgi standardı olması, finansal bilginin bir organizasyondan diğerine sorunsuz bir şekilde akışını sağlaması ve verilerin farklı amaçlar için kullanılmasına da olanak tanınmasıdır (Gray, 2007).

2. XBRL'nin İşleyişi

XBRL, karmaşık (complex) bir yapıdadır ve farklı bileşenlerden oluşmaktadır (<http://www.xbrl.org/HowXBRLWorks/>, 10.11.2007). XBRL'nin işleyişini anlayabilmek için spesifikasyon, taksonomi ve örnek doküman (Instance Documents) kavramlarının bilinmesi gerekir. XBRL bileşenleri olarak da ifade edilen bu unsurlar arasındaki ilişki Şekil 1'deki gibidir.

Şekil 1: XBRL Bileşenleri

Kaynak: Eckhausen, Frank, SAS Institute Inc., Cary, NC, <http://www2.sas.com/proceedings/sugi29/182-29.pdf>, 24.12.2007.

2.1. XBRL Spesifikasyonu

Spesifikasyon XBRL'nin teknik açıklamasını, nasıl çalıştığını, XBRL çerçevesinin düzenlenmesini, XBRL taksonomi ve dokümanlarının sentaks (sözdizim) ve semantiklerini (anlambilim) ayrıntılarıyla açıklamaktadır ([http://www.cica.ca/multimedia/Download Library/Standards/Studies/English/CICA-XBRL-0502-e.pdf](http://www.cica.ca/multimedia/Download%20Library/Standards/Studies/English/CICA-XBRL-0502-e.pdf), 24.12.2007). XBRL spesifikasyon grubu,

hangi XML önerilerinin işletme raporları için uygun olduğunu ve onların işletme raporlarında nasıl kullanılacağını belirlemektedir. Spesifikasyon, yazılım geliştiricileri ve verileri kodlayanların değiştirilebilir dijital dokümanlar oluşturabilmelerini kolaylaştırmaktadır. Ayrıca, farklı formatlarda hazırlanmış olsalar dahi finansal bilgi kullanıcılarına birden fazla işletmenin finansal bilgilerini karşılaştırma olanağı sunmaktadır. Spesifikasyonların kullanımı finansal tablolarla sınırlı değildir. Spesifikasyonlar, dijital raporlama ve finansal olmayan raporlar ile büyük defter detaylarının hızlı bir şekilde sunumunda da kullanılmaktadır (http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=1007570, 11.11.2007). Öz bir ifadeyle, spesifikasyonlar XBRL uyumlu dosyaların oluşturulmasını düzenleyen kurallar bütünüdür.

2.2. XBRL Taksonomisi

Taksonominin sözlük anlamı bilimsel sınıflandırmadır. Taksonomide sınıflandırma şeması genelde amaca göre değişir. Bu bağlamda, XBRL taksonomisi geliştirilmenin amacı, işletme içinde veya dışında kullanmak amacı ile hazırlanan finansal tablolardaki finansal bilgilerin sınıflandırılmasına yönelik haritaların çıkartılmasıdır. Dışsal raporlama için finansal bilgilerin sınıflandırılması genel kabul görmüş muhasebe ilkeleri veya Uluslararası Muhasebe/ Finansal Raporlama Standartları'na göre yapılır (Vasal, 2002: 55).

XBRL işaretleme dilinin işleyişinde taksonomiler hayati bir önem taşımaktadır. Bir önceki kısımda ifade edildiği gibi XBRL spesifikasyonu, XBRL uyumlu dosyaların oluşturulmasını düzenleyen kurallar bütünüdür. Bu kurallar, taksonomilerle anlam kazanmaktadır (Tokel ve Yücel, 2005: 6). Taksonomileri işletme veya finansal raporların istenilen şekilde (BDDK, SPK, THP veya UFRS'ye göre) hazırlanabilmesine olanak tanıyan, teknik açıklama dosya seti olarak da tanımlamak mümkündür (<http://www.kpmg.com/xbrl/jargon.asp>, 13.11.2007.).

Taksonomiler, XBRL uygulamasının standardizasyonunu sağlamaktadır. Ülkeler uyguladıkları farklı muhasebe sistemlerine göre farklı taksonomilere ihtiyaç duyabilirler. Uluslararası Finansal Raporlama Standartları'nın dünya genelinde önemli ölçüde kabul görmesi, bu ihtiyacı önemli ölçüde ortadan kaldırmıştır. Buna rağmen işletmeler sektöre veya işletme içine yönelik raporlamalarda farklı taksonomilere ihtiyaç duyabilmekte ve kendi taksonomilerini geliştirebilmektedirler (<http://www.xbrl.org/Taxonomies/>, 10.11.2007). Taksonomi, belirli amaçlar için hazırlanmış farklı tipteki finan-

sal raporlarda yer alan verileri (hesap numarası, hesap adı, açıklama, tutar, v.b. gibi) tanımlar. İhtiyaç duyulması halinde farklı dillerde de oluşturulabilir (http://www.cica.ca/multimedia/Download_Library/Research_Guidance/IT_Advisory_Committee/English/XBRLDec2005e.pdf, 24.12.2007).

2.3. Örnek Dokümanlar

Örnek dokümanlar (instance document) XBRL elementlerini* içeren XML dokümanlarıdır. XBRL ile ifade edilmiş finansal tablolar veya bu tabloların her hangi bir bölümü (dönen veya duran varlık grubu gibi) örnek dokümanlar olarak ifade edilir.

Örnek dokümanlar, kullanılan taksonomide bulunan kavramlar temelinde etiketlenen veri unsurları toplamından oluşmaktadır. Taksonomi parçaları (finansal tablodaki her bir unsur) tanımlamaktadır ve dokümanlar parçaların gerçek tutarlarını ya da detaylarını içermektedir (http://www.cica.ca/multimedia/Download_Library/Research_Guidance/IT_Advisory_Committee/English/XBRLDec2005e.pdf, 24.12.2007).

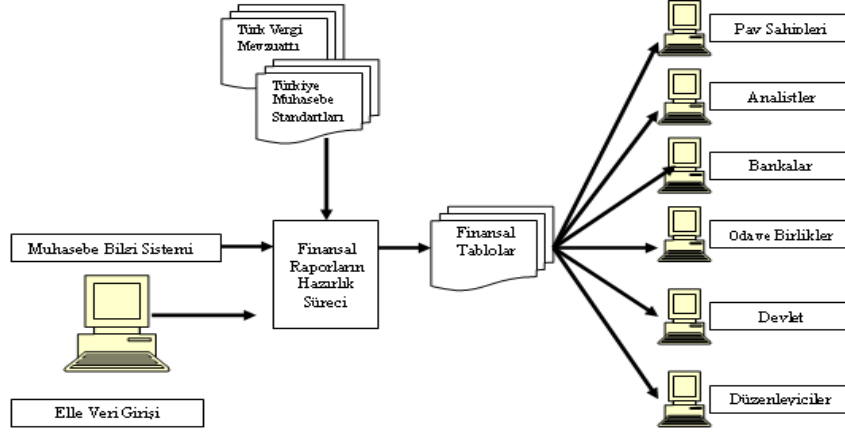
Örnek dokümanlarda verinin tanımlanması ve sonunda finansal tabloların üretilmesi taksonomilerin kullanılması ile sağlanabilmektedir. Bu taksonomiler genel kabul görmüş muhasebe prensipler ve Uluslararası Muhasebe/Finansal Raporlama Standartları gibi belirli kuralları dikkate alarak geliştirilmiştir. Günümüzde ulusal ve uluslararası düzeyde olmak üzere meslek birlikleri veya para veya sermaye piyasası kurulları gibi düzenleyici kurullar, Maliye Bakanlığı gibi vergi otoriteleri ile Hazine ve Ekonomi Bakanlığı gibi otoriteler ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla elektronik dosyalamayı mümkün kılan çok sayıda taksonomi geliştirilmiştir (http://www.cica.ca/multimedia/Download_Library/Research_Guidance/IT_Advisory_Committee/English/XBRLDec2005e.pdf, 24.12.2007.).

XBRL dokümanları açıklayıcı etiketlerin ve verilerin bir toplamıdır. Dokümanlar finansal veri kullananların yararlanacağı raporları hazırlamak için kullanılabilir. Ancak, finansal veri kullanıcıları direkt olarak dokümanlardan yararlanmazlar. Öz bir ifadeyle dokümanlar, finansal tabloların XBRL uygulamasındaki formatı şeklinde tanımlanabilir.

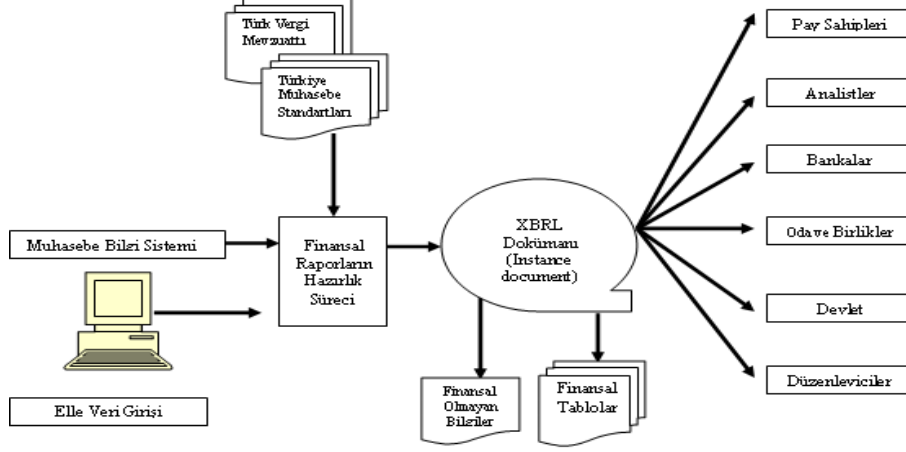
* Element: XBRL taksonomisi tarafından açıklanan bilgi parçası. Örneğin dönen varlık veya kısa vadeli yabancı kaynak element olarak ifade edilmektedir.

XBRL'nin temel odak noktası, dünyanın herhangi bir yerinde faaliyet gösteren, her hangi bir şirketin finansal tablolarını örnek dokümanlara çevirmede kullanacağı Uluslararası Muhasebe/Finansal Raporlama Standartları taksonomisi geliştirmektir. Örnek doküman, internet üzerinden farklı kesimlere gerçek zamanlı olarak iletilebilen ve tüm finansal bilgi kullanıcıları tarafından okunabilen, anlamlı dokümanlara çevrilebilen bir çıktıdır. Doküman, internet aracılığı ile iletilebilir, değiştirilebilir ve farklı zamanlarda çok sayıda kullanıcıların ihtiyaç duyduğu verileri yeniden girme zorunluluğu göstermeksizin anlamlı finansal tablolara çevrilebilmektedir (Khan, 2006: 40). Kağıt bazlı veya internet üzerinden geleneksel finansal raporlamada süreç Şekil 2'deki gibi işlerken, XBRL uygulamasında süreç Şekil 3'teki gibi işlemektedir.

Şekil 2: Günümüz Geleneksel Raporlama Süreci

Kaynak: <http://www.sbrconference.com/pdf/presentations/Jan%20Pasmooij,%20Royal%20NIVRA%20Netherlands%20-%20Community%20perspective.pdf>, 24.12.2007.

Şekil 3: XBRL Temelli Raporlama Süreci

Kaynak: [http://www.sbrconference.com/pdf/presentations/Jan % 20Pasmooij, % 20Royal % 20NIVRA% 20 Netherlands% 20-% 20 Community% 20perspective.pdf](http://www.sbrconference.com/pdf/presentations/Jan%20Pasmooij,%20Royal%20NIVRA%20Netherlands%20-%20Community%20perspective.pdf), 24.12.2007.

Şekil 2’de görüldüğü gibi işletme ile ilgili bilgiler finansal tablolar aracılığı ile finansal bilgi kullanıcılarına ulaşmaktadır. Şekil 3’te görülebileceği gibi finansal olan veya olmayan işletme ile ilgili tüm bilgiler, XBRL dokümanları tarafından oluşturulmaktadır. Ancak bilgi kullanıcıları ihtiyaç duydukları bilgileri geleneksel raporlamada olduğu gibi finansal tablo veya başka bir basılı kağıttan sağlamamaktadırlar. Finansal bilgi kullanıcıları dahil tüm bilgi kullanıcıları ihtiyaç duydukları bilgileri doğrudan XBRL konsorsiyumu tarafından oluşturulan taksonomilerle düzenlenen XBRL dokümanlarından sağlamaktadırlar. Bu şekilden de anlaşılacağı gibi XBRL taksonomisi ve bu taksonomiler sonucu, bilgi oluşturmaya yarayan XBRL dokümanı XBRL uygulamasının en can alıcı bileşenleridir.

Finansal bilgi kullanıcılarının bilgiyi finansal tablodan değil de, doğrudan XBRL dokümanından çekebilmesi, çalışmada şu ana kadar açıklanan maliyet düşürme, zaman kazandırma, gerçek zamanlı bilgi sağlama ve hata risklerini düşürme avantajlarını sağlayan esas uygulamadır. Bu durum, XBRL uygulamasını diğer uygulamalardan ayıran en temel özelliktir.

2.4. Stil Şablonları

Sözlük anlamı itibariyle stil şablonları, HTML'e ek olarak metin ve format biçimlendirme alanında fazladan olanaklar sunan bir web teknolojisi- dir (http://wikipedia.org/wiki/Ana_Sayfa, 12.12.2007). Daha açık bir ifade ile XML ve XBRL dokümanlarının finansal bilgi kullanıcıları tarafından kolayca okunup anlaşılabilir formata dönüştüren ve mevcut dokümanlar üzerinde format değişikliğine olanak tanıyan çok geniş bir uygulama alanı olan web teknolojisidir.

Bir işletmenin finansal tablolarını basılı bir şekilde (THP veya SPK formatında bilanço veya gelir tablosu) hazırlamak istemesi halinde, örnek dokümanlar işletmenin bu isteğini karşılamakta yetersiz kalır. Çünkü örnek dokümanların görünümü finansal tablolara benzememektedir. Örnek dokümanları istenilen formatta bilgi formu haline dönüştürebilmek için stil şablonlarına ihtiyaç vardır (Karasioğlu ve Eryiğit, 2005: 138; http://www.cica.ca/multimedia/Download_Library/Standards/Studies/English/CI_CA-XBRL-0502e.pdf, 24.12.2007.).

XBRL teknolojisi finansal tablolar için açık kaynak kodlu olan “ne görürsün onu alırsın/çekersin” (WYSIWYG: “what you see is what you get”) teknolojisi ile dizayn edilmemiştir. Örnek dokümanlar verilerin sistemler arasında (finansal bilgi kullanıcıları arasında) gerçek zamanlı, sürekli ve güvenilir olarak akışını sağlayacak şekilde tasarlanmıştır. XBRL uygulamasında örnek dokümanların finansal tablolar gibi belli bir formatta sunulmasında; CSS* (Cascading Style Sheets), XSL** (Extensible Stylesheet Language: Geliştirilebilir Stil Şablon Dili), tablolama programı ve finansal raporların üretilmesinde kullanılan diğer web teknolojileri kullanılmaktadır. Bu nedenle, XBRL uygulamasında örnek dokümanlarda yer alan verilerin finansal bilgi kullanıcıları tarafından anlaşılabilir bir şekilde sunulabilmesi için stil

---

* **Cascading Style Sheets (Stil şablonları):** HTML'e ek olarak metin ve format biçimlendirme alanında fazladan olanaklar sunan bir web teknolojisi. İnternet sayfaları için genelgeçer şablonlar hazırlama olanağı verdiği gibi, bağımsız olarak harflerin stilini; yani renk, yazı tipi, büyüklük gibi özelliklerini değiştirmek için de kullanılabilir. Bu tekniğin en önemli özelliği kullanımındaki esnekliktir. Bir web sayfası içerisinde birbiriyle uyumlu birkaç renk ve birkaç yazı tip kullanılır ve bunları her sayfada ayrı ayrı tekrar belirtmek yerine CSS yardımıyla bir sefer tanımlayıp bütün web sayfalarında ortak olarak kullanılabilir. Bu şekilde, sayfaların hafızadaki boyutu epey küçüldüğü gibi, güncelleme yapmak da kolaylaşır.

** XSL: yaygın olarak dönüştürülebilir stil dili olarak tanımlanır. Orijinal belge sayfasının yerine yeni belge kuralları yaratılır. XSL tarafından kullanılan dönüştürme dili olan XSLT programcılarının orijinal belgelerin nasıl yeni bir belge olarak görüneceklerini sağlayan gelişmiş şablonlar (templates) yaratmasını sağlar.

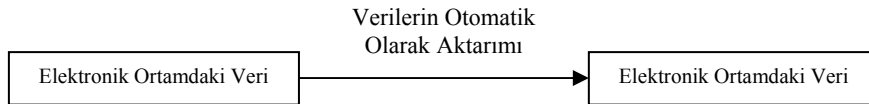
şablonlarının önceden hazırlanması gerekmektedir. Stil şablonları sayesinde, örnek dokümanlardan finansal tablolar gibi raporlar elde edilebilir ve daha sonra HTML veya diğer formatlarda sunulabilir (http: //www.cica.ca /multimedia/Download_Library/Standards/Studies/English /CICA-XBRL-0502e.pdf, 24.12.2007).

3. XBRL'nin Finansal Bilgi Kullanıcılarına Sağladığı Faydalar

XBRL, finansal raporlama ve analiz süreçlerinin hemen tüm aşamalarında çok önemli faydalar sağlamaktadır. XBRL, yazılım dilinde kullanılacak her bir veri tek tek etiketlenerek tanımlamakta ve işletmede kullanılan bütün yazılım programları tarafından kullanılabilir. Böylece finansal bilgilerin hazırlanmasını ve sunulması otomatize edilebilmektedir. XBRL'nin sağladığı bu olanaklar finansal bilgilerin hazırlanması, sunulması, toplanması ve analizinde önemli zaman ve maliyet tasarrufu sağlamaktadır. XBRL formatında veri bir defa girildikten sonra, hangi amaçla olursa olsun, herhangi bir raporlamada tekrar elle girilmesine gerek kalmadan otomatik olarak kullanılabilir. XBRL formatı haricinde elektronik ortamda hazırlanan finansal tablolarda yer alan veriler de birden çok defa kullanılabilir, ancak bu verilerin kullanımındaki süreç ile XBRL formatında hazırlanan ve sunulan verilerin kullanım süreçleri farklıdır. Bu farkı aşağıdaki Şekil 4 ve 5 yardımı ile açıklamak mümkündür.

Şekil 4: XBRL Haricinde Bir Yazılım Dili İle Hazırlanmış Verinin Kullanım Süreci

Şekil 5: XBRL İle Hazırlanmış Verinin Kullanım Süreci

Şekil 4 ve 5’den de anlaşılacağı gibi XBRL formatında hazırlanmış verinin bir başka amaçla kullanılması sırasında veri transferi otomatik olarak gerçekleşebilmekteyken, diğer yazılım dilleri ile hazırlanmış verinin kullanımında verinin tekrar elle girilmesine ihtiyaç duyulmaktadır. Yapılan bazı araştırmalarda özellikle halka açık şirketlerde finansal raporlamada XBRL’nin kullanımının finansal raporlama maliyetini % 40 ile % 60 oranında azalttığı ve şirketin tüm birimleriyle doğrudan ve güvenilir bir şekilde finansal anlamda iletişim kurmasına olanak sağladığı sonucuna ulaşılmıştır (Willis, 2003: 57).

XBRL’nin tüm finansal bilgi kullanıcılarına önemli faydalar sağladığını ifade etmek mümkündür. Bu anlamda hükümet ve hükümet temsilcileri, BDDK, TMSK, Merkez Bankası, DPT ve Menkul Kıymet Borsaları gibi düzenleyici ve ekonomik kurum ve kurullar, veri derleyen ve sağlayan finansal bilgi şirketleri ile muhasebeciler, denetim şirketleri, şirket yöneticileri, finansal analistler, yatırımcılar ve kredi verenlerin dahil olduğu doğrudan veya dolaylı olarak veri derleyen, sunan ve kullananların tamamı XBRL’den yararlanma olanağına sahiptir. (<http://www.xbrl.org/WhatIsXBRL/>, 10.11.2007).

XBRL ile hazırlanan finansal raporların yukarıda sayılan tüm finansal bilgi kullanıcılarının amacına hizmet etmesi için ortak bir yazılım dilinin oluşturulması gerekmektedir. Bu amaçlardır ki 30 farklı ülkeden 550’nin üzerinde şirket, organizasyon ve hükümet temsilcileri bir araya gelerek XBRL’yi birlikte geliştirmeye çalışmaktadır. Ancak, bu çalışma finansal bilgilerin tek tip ve standart raporlar aracılığı ile sunulmasına yönelik değildir. Aksine, XBRL farklı ülke ve sektörlerde faaliyet gösteren işletmelerin farklı raporlama şekillerinin tamamını destekleyecek şekilde oluşturulan ve geliştirilen esnek bir yazılım dilidir.

Kar amacı güden ve gütmeyen hemen tüm organizasyonlar XBRL’yi finansal bilgilerde verimliliği artırmak ve maliyet tasarrufu sağlamak için kullanabilirler. Çünkü XBRL genişleyebilir (eklemeler yapılabilir) ve esnektir (parçalarına ayrılabilir). XBRL farklı ihtiyaçlara göre ayarlanabilmektedir. Bir başka ifadeyle, modülerdir.

Verilerin XBRL formatında toplanması sonucu, değişik amaçlar doğrultusunda değişken veri alt kümelerini kullanan farklı rapor türleri en az çaba ile en kısa sürede ve en düşük maliyetle oluşturulabilir. Örneğin finans bölümü tarafında XBRL formatında işletme yönetimi için hazırlanmış finansal raporlar, hızlı ve güvenilir bir şekilde kredi verenlerin veya devletin talep

ve beklentilerine uygun finansal raporlar haline dönüştürülerek ilgili taraflara sunulabilir. Verilerin XBRL formatında hazırlanması ve sunulması sadece verilerin otomatik bir şekilde toplanarak maliyet ve zaman tasarrufu sağlanmasına ve veri işleme etkinliğinin artmasına yol açmaz. Aynı zamanda değişik amaçlar için kullanılan verilerin her kullanım aşamasında verinin doğruluğunun kontrol edilmesine olanak tanır (<http://www.xbrl.org/WhatIsXBRL/>, 10.11.2007).

XBRL, verinin hazırlanması, toplanması, analiz edilmesi ve veri ayrıştırma işleminin yapılması ile verinin istenen amaç doğrultusunda tekrar kullanımı süreçlerinde önemli etkinlik sağlamaktadır. XBRL sayesinde, finansal analiz, muhasebe denetimi ve finansal raporlama sürecinde kullanılan insan gücünün daha etkili kullanılması ve katma değeri daha yüksek işlemlerin gerçekleştirilmesi mümkündür. XBRL kullanımı ile yatırımcılar, kredi verenler, analistler, kısaca finansal bilgi kullanıcılarının tümü emek ve zaman tasarrufu sağlayabilirler. Düşük maliyetli ve gerçek zamanlı olarak ulaşılan ve hızlı bir şekilde işlenen veriler sayesinde şirketlerin analizleri derinleştirilebilmektedir (<http://www.xbrl.org/WhatIsXBRL/>, 10.11.2007).

4. XBRL'nin Finansal Raporlama Üzerine Etkisinin Değerlendirilmesi

ABD'de yaşanan şirket skandalları kötü muhasebe ve raporlamanın ciddi ekonomik ve sosyal etkilerinin bulunduğunu açık bir şekilde ortaya koymaktadır. İyi muhasebe ve finansal raporlama ise finans sektörü ile sanayi sektörünün gelişimine ve dolayısıyla ekonomik büyümeye çok önemli katkılar sağlar (<http://www.ismmmo.org.tr>, 24.12.2007). Finansal raporların geleneksel bir şekilde hazırlanıp sunulması (XBRL formatı dışında elektronik ortamda veya kağıda basılı olarak) günümüzde iyi finansal raporlamaya örnek olarak gösterilemez. Çünkü günümüzde finansal bilgi kullanıcılarının ihtiyaç duyduğu finansal verinin içerik ve sunum şekli olarak niteliği değişmiştir. Bu nedenle geleneksel rapor sunumu günümüzde finansal bilgi kullanıcılarının ihtiyaçlarını tam olarak karşılamamaktadır.

Geleneksel anlamda rapor sunumunda finansal bilgi kullanıcıları ihtiyaç duydukları finansal verilerin sağlanması, analizi ve kullanımı aşamasında bazı sorunlarla karşılaşabilmektedirler. Karşılaşılan bu sorunları ve XBRL'nin bu sorunların çözümüne yönelik sağladığı kolaylıkları aşağıdaki gibi özetlemek mümkündür (Wu ve Vasarhelyi, 2004: 85);

Finansal raporların geleneksel raporlama teknikleri ile sunulması durumunda, verilerin finansal tablolarda otomatik olarak çekilmesinde önemli sorunlarla karşılaşılabilir. Çünkü işletmelerin raporlamada kullandıkları muhasebe terimleri ve rapor şekilleri kimi durumlarda farklı olabilir. Bu farklılık finansal tabloların her birinin tek tek elden geçirilerek ihtiyaç duyulan verinin ayrı ayrı tespit edilmesine ve elektronik ortama elle veya kopyala yapıştır yolu ile tekrar aktarılmasını gerektirir. XBRL uygulaması bu sorunu çok kolay bir şekilde çözmektedir.

Geleneksel finansal raporlama uygulamalarında bilginin aktarım ve değişimi belirli sınırlarda kalırken, XBRL uygulaması veri ve bilginin aktarımında büyük kolaylıklar sağlamaktadır. Geleneksel finansal tablolar farklı formatlarda (PDF, WORD v.s.) ve farklı şekillerde hazırlanırlar. İşletmeler çevrim içi (online) olarak yayınlansalar da finansal raporlarını PDF, WORD, EXEL, TXT veya HTML şeklinde yayınlamaktadırlar. Bu farklı formatlarda yayınlanan finansal tablolardaki bilginin hiçbir işleme tabi tutulmadan (tekrar bilgisayara girip düzenlenmeden) birbirlerine eklenmesi veya birbirleri ile karşılaştırılmaları mümkün değildir. Ayrıca finansal raporların aynı formatta (hepsi EXEL) ve aynı yazılım programında fakat yazılımın farklı versiyonlarında (windos 98, windos 2000, Windows XP, Unix ve Linux) hazırlanmış olması bile, finansal raporların birleştirilmesi veya veri ve bilgi değişiminde önemli güçlükler çıkarabilmektedir. İşte XBRL bu farklı formatta hazırlanmış finansal tablolardaki verilerin gerek konsolidasyonunu ve gerekse birbiri ile karşılaştırılmasını saniyelerle ifade edilecek çok kısa süre içerisinde yapılmasına olanak tanımaktadır.

Bazı durumlarda, finansal raporlar farklı dillerden hazırlanabilirler. Farklı ülkelerde farklı muhasebe sistemleri ve standartları geçerli olabilir. İşletmeler faaliyette buldukları ülkenin kanunlarına uygun finansal tablo hazırlamak zorundadırlar. Bu durumda geleneksel anlamda raporlamada ihtiyaç duyulan verinin aktarılması veya paylaşılması uzun uğraşlardan sonra gerçekleşecektir. XBRL uygulaması hazırlanan IFRS taksonomileri sayesinde bu sorunu da kolayca çözümlenebilmektedir. Finansal raporların farklı muhasebe standartlarını esas alan taksonomilerle hazırlanması durumunda dahi, XBRL farklı taksonomileri ihtiyaç duyulan muhasebe veya finansal raporlama standartlarını esas alan taksonomilerle eşleştirmeye olanak tanımaktadır (Wu ve Vasarhelyi, 2004: 85).

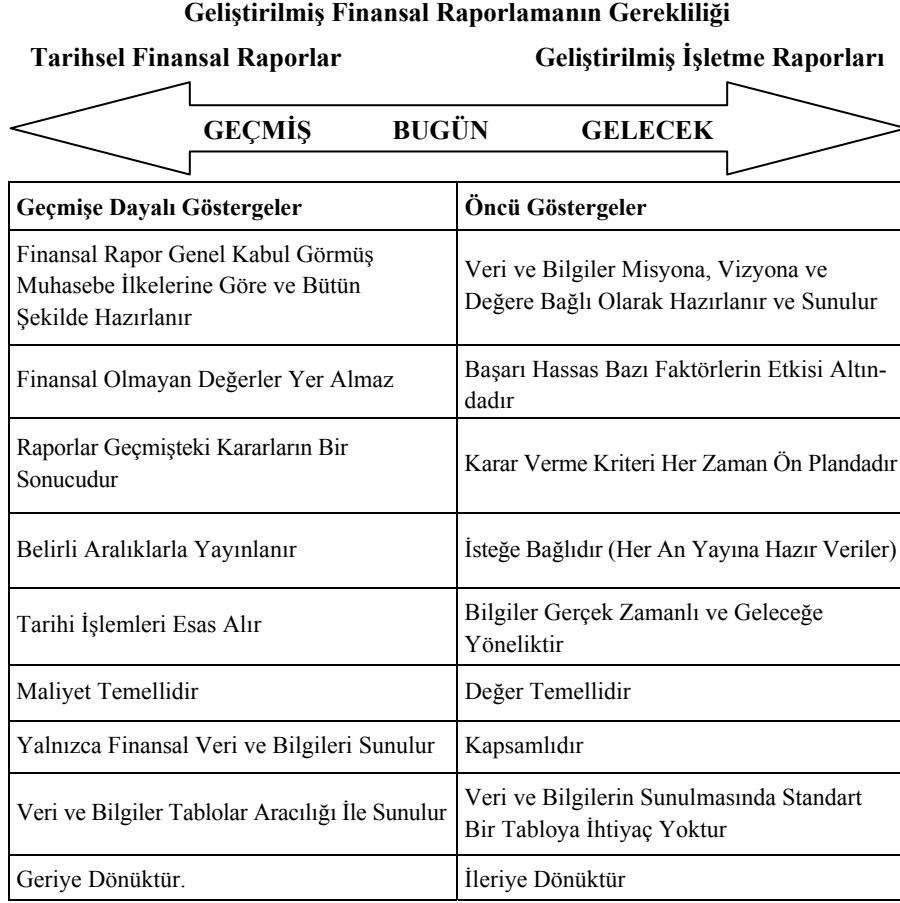
Geleneksel raporlamada, raporları oluşturan parçalar (dönen varlık, duran varlık, yabancı kaynak ve öz kaynak gibi) birbirinden ayrılmayacak

şekilde bir bütün olarak sunulmaktadır. Bir başka ifadeyle, finansal tablo bir bütün resim olarak sunulmaktadır. XBRL uygulamasında ise finansal raporlar farklı şekillerde sunulabilmektedir. İşletmeler kimi durumlarda XBRL ile hazırlanan finansal verileri çıplak gözle okunabilir finansal raporlar şeklinde sunarken, kimi durumlarda XBRL örnek dokümanları şeklinde (bilgisayar tarafından okunabilen metin) web sayfalarında yayımlayabilmektedirler. XBRL dokümanı şeklinde web sayfasında sunulan bilgiler çıplak gözle bakılarak anlaşılabilir. Finansal bilgi kullanıcıları ihtiyaç duydukları bilgileri XBRL dokümanlarından internet aracılığıyla, gerçek zamanlı ve otomatik olarak çekip, kendi bilgisayarlarında okunabilir finansal tablo formatına dönüştürebilmektedirler. Hangi şekilde sunulursa sunulsun XBRL uygulamasında finansal bilgi kullanıcıları birden çok işletmeye ait finansal veriyi gerçek zamanlı olarak, birbiri ardına çok kısa sürede finansal tablo veya örnek dokümandan çekerek, kısa süre içinde düzenleyip işletmeleri kendi içlerinde veya diğer işletmelerle, standart oran veya sektör ortalamalarıyla karşılaştırarak analize tabi tutulabilmektedirler. Bu işlemin holding işletmelerine, BDDK ve SPK gibi düzenleyici kurullara, kredi analizinde bankalara, politika yapıcısı olarak DPT, Hazine ve Maliye Bakanlığı ile diğer finansal bilgi kullanıcılarına çok önemli kolaylıklar sağlayacağı, iş ve personel etkinliğini artıracığı açıktır.

Geleneksel raporlamada finansal raporlar HTML'de (bütünü bir resim olarak online-yayımlanır. HTML'de bir rapor içindeki verinin aranması veya bazı değişiklikler yapılması için, raporun internette yayımlandığı şekliyle öncelikle arama ve üzerinde değişiklik yapmaya elverişli bir programa veya yazılıma aktarılarak saklanması gerekmektedir. XBRL'de arama ve değişiklik yapma sadece basit bir fare tıklaması ile yapılabilir. Dahası XBRL'de Web'de dolaşanlar (aynı sektörde faaliyet gösteren firmalara ait aynı yapıdaki veriyi, normal olarak HTML ve hatta internetteki en güçlü arama makineleri ile saatler ve belki de günlerce sürebilecek bir iş olmasına karşın çok daha kısa sürede otomatik olarak alabilirler (<http://www.girisim.com.tr/10.11.2007>).

XBRL formatında hazırlanmış finansal raporlamanın özelliklerini ve sağlayacağı kolaylıkları, geleneksel raporlama özellikleri ile karşılaştırmalı olarak Şekil 6'daki gibi göstermek mümkündür.

Şekil 6: Tarihsel Finansal Raporlar ve Geliştirilmiş İşletme Raporlarının Karşılaştırılması

Kaynak: EBR360, “From Financial Reporting to Enhanced Business Reporting”, Interactive Data: The Revolution in Business Reporting” 14th XBRL International Conference, Philadelphia, PA December 4 – December 6, 2006, <http://www.xbrl.org/philadelphia%20presentations/ANINV06%20Eccles%20From%20FR%20to%20EBR.ppt#>, 08.12.2007.

Tüm bu açıklamalardan sonra XBRL uygulamasının tüm finansal bilgi kullanıcılarına çok büyük kolaylıklar sağladığını ifade etmek mümkündür. Ancak buna rağmen, XBRL, günümüz muhasebe ve işletme raporlama sisteminin tüm sorunlarını çözen çok kusursuz bir uygulama olduğunu ifade etmek mümkün değildir. XBRL sadece finansal verilerin gerçek zamanlı olarak toplanması, işlenmesi ve kullanılması noktasında finansal bilgi kulla-

nıcılarına önemli avantajlar sağlayan teknolojik bir araçtır (http://emu.stedwards.edu/business/pdf/Perspectives_V3N1_03.pdf, 22.11.2007). XBRL sayesinde bilanço tarihinden sonraki olaylar sorunu da önemli ölçüde ortadan kalmaktadır.

Sonuç

XBRL veri sunumu sağlanması ve analizi açısından devrim niteliğinde bir buluştur. Bu sistemde, aynı başlıklarla (isimlerler)\ farklı formatlarda sunulan veri bilgilerin anlık birleştirilerek, amaca yönelik olarak kullanılması mümkündür. Bunu ülkemiz uygulamalarından bir örnek vererek açıklamak konunun anlaşılması açısından önemli olacaktır. Ülkemizde Tekdüzen Hesap Planı uygulanmakta ve işletmeye ilişkin bilgiler standart finansal rapor formatları aracılığı ile sunulmaktadır. Bu işletmenin cari dönemini diğer dönemleriyle veya planları ya da diğer işletmelerin performansıyla karşılaştırması açısından son derece faydalıdır. İşletmelerin tamamı finansal raporlarını düzenlemelerin belirttiği çerçevede hazırlarken, bu tabloların elektronik ortamda sunumunda çoğu zaman standart bir format kullanmamaktadır. Bir başka ifade ile işletmeler finansal raporlarını elektronik ortamda HTML, PDF, EXEL veya TXT formatında sunabilmektedirler. Kimi işletmelerin ise finansal raporlarını elektronik ortamda sunmadığı, finansal tablolarını sunmak durumunda olduğu kişi ve kuruluşlara bu raporları kağıda basılı bir şekilde sunduğu bilinmektedir. Bu durum, finansal bilgi kullanıcıların işini zorlaştırmaktadır. XBRL, farklı standartlarda sunulan bu verileri tek bir format altında birleştirme işlemini yapmaktadır. Örneğin A işletmesi raporlarını PDF, B işletmesi EXEL, C işletmesi WORD formatında sunması durumunda, XBRL işaretleme dili kullanılarak tek bir tuşla bu işletmelerin raporları birleştirilebilir ve gerekli her türlü analiz yapılabilir.

XBRL yeni bir muhasebe standardı veya sistemi ortaya koymamaktadır. XBRL sadece var olan muhasebe standartlarına göre oluşturulacak finansal raporları elektronik ortamda ve bilgisayar dili ile tanımlamaktadır. XBRL, finansal muhasebe veya finansal raporlama çerçevesini ortaya koymamaktadır. Aksine mevcut finansal muhasebe ve finansal raporlama uygulamalarını elektronik olarak açıklamaktadır. Özet olarak, XBRL'nin amacı elektronik finansal raporlamayı mümkün kılarak, finansal raporlama sistemini geliştirmektir (Branson, 2002).

Bununla birlikte, XBRL bağımsız bir dil ve bağımsız bir platformdur. Finansal raporların hazırlanmasını, finansal tablolardan veri çekilmesini ve veri değişimini ve analizini önemli ölçüde kolaylaştırmaktadır. Muhasebeciler çok geniş finansal ve işletme raporlarının XBRL uygulamasıyla çok daha kısa sürede hazırlayabilirler. XBRL, işletmelerin çok detaylı finansal verilerin sağlanması, saklanması, konsolide edilmesi ve analizine olanak tanır. XBRL sayesinde gerçek zamanlı ve daha etkili kararlar alınabilir. Denetçiler kendi denetim yazılımlarını işletmelerin XBRL ile hazırlanmış işletme raporlarına entegre edebilirler. Bu şekilde finansal veriler otomatik olarak denetim yazılımlarına aktarılabilir. Böylece, daha geniş bir alan çok daha detaylı bir şekilde denetime tabi tutulabilir. Bunun sonucunda, denetim riski oldukça azalır. Hata ve hileler önemli ölçüde azalır. XBRL sayesinde yatırımcı ve analistler, küçük- büyük, ulusal- uluslararası dahil olmak birçok işletmeyi anlık olarak takip edip karşılaştırma yapma olanağına sahip olurlar. Bu durum, para ve sermaye piyasalarının daha gerçekçi ve etkin olmasına olanak sağlar. Aynı şekilde düzenleyici kurullar daha çok işletmenin finansal performansını izleme olanağına sahip olabilirler.

Tüm finansal bilgi kullanıcıları açısından önemli katkıları olan XBRL uygulaması ile ilgili akademik yazında önemli makaleler yayınlanmış olmasına rağmen, XBRL uygulamasına yönelik bir proje bulunmamaktadır. Ülkemiz IFRS'leri bir bütün set olarak kabul etmiş olması ve AB süreci nedeniyle XBRL uygulamasına geçmek zorundadır. Bu anlamda TMSK, TURMOB, BDDK, SPK, Maliye Bakanlığı ve bu konu ile ilgili diğer önemli organizasyonların XBRL'nin ülkemizde de uygulanmasına yönelik taksonomiler geliştirecek projeyi bir an önce başlatmasında fayda bulunmaktadır.

Kaynakça

- Active Academy (2005), "Software AG XBRL Yeterlilik Merkezi Direktörü Peter STAMPS Anlatıyor: Türkiye'de XBRL Yaygınlaşmalı", Active Academy, 2 Aralık.
- Akanoh, Linus "Using XBRL for Regulatory Compliance and Increasing Financial Reporting Efficiency", http://emu.stedwards.edu/business/pdf/Perspectives_V3N1_03.pdf, 22.11.2007.
- Boritz, J. Efrim; Won, G. No (2005), "Security in XML-Based Financial Reporting Services on the Internet", **Journal of Accounting and Public Policy**, Vol.24, 11-35.
- Branson, Merry (2002), "Using Xbrl For Data Reporting" Statistical Commission and Working Paper No. 20, Conference of European Statisticians, Joint Unece/Eurostat Work Session on Electronic Data Reporting (Geneva, Switzerland, 13-15 February), <http://www.unece.org/stats/documents/2002/02/edr/20.e.pdf>, . 23.11.2007.

- Buster, Jargon, "A Short Guide to the Lingo", <http://www.kpmg.com/xbrl/jargon.asp>, 13.11.2007.
- Choudhury, Fayezul, "Güvenilir Finansal Raporlamanın Önemi", [http://www.ismmmo.org.tr/REPARISKonu.asp?id=2359&did=14&dad=Uluslararası%20Muhasebe%20Standartlar%20Kurulu%20\(IASB\)%2006%20Aral%202005](http://www.ismmmo.org.tr/REPARISKonu.asp?id=2359&did=14&dad=Uluslararası%20Muhasebe%20Standartlar%20Kurulu%20(IASB)%2006%20Aral%202005), 24.12.2007.
- Debrecy, Roger; Gray, Glen L (2001), "The Production and Use of Semantically Rich Accounting Reports on the Internet: XML and XBRL", **International Journal of Accounting Information Systems**, January, Vol. 2, 47-74.
- EBR360 (2006), "From Financial Reporting to Enhanced Business Reporting", Interactive Data: The Revolution in Business Reporting" 14th XBRL International Conference, Philadelphia, PA December 4 – December 6, <http://www.xbrl.org/philadelphia%20presentations/ANINV06%20Eccles%20From%20FR%20to%20EBR.ppt#>, 08.12.2007.
- Eckhausen, Frank, SAS Institute Inc., Cary, NC, <http://www2.sas.com/proceedings/sugi29/182-29.pdf>, 24.12.2007.
- Girişim Banka ve Para Teknolojileri Dergisi. "XML", <http://www.girisim.com.tr/bankatek/savi12/xml.htm>, 10.11.2007.
- Gray, Glen (2007), "Using XBRL - Audit and Control Implications", IT AUDIT, Vol. 10, August, http://www.theiia.org/ITAudit/index.cfm?act=ITAudit_print&iid=552&aid=2047, 26.12.2007.
- Gücenme, Ümit (2005), **Mali Tablolar Analizi ve Enflasyon Muhasebesi**, İstanbul: Alfa Akademi Basım Yayım.
- IASB, "IFRS and XBRL Working Together", http://www.iasb.org/XBRL/guidance/documents/IASCF_Flyer_IFRS_and_XBRL_working_together.pdf, 13.11.2007.
- IFAC (2002), "XBRL: Moving Toward a Common Language for Financial Reporting", July, <http://www.ifac.org/Library/Article.tml?NID=1029376543133871>, 27.11.2007.
- Karasioğlu, Fehmi; Eryiğit, Oya (2005), "Finansal Raporlama ve XBRL (Genişleyebilir Kurumsal Raporlama Dili)", Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, C.10, S.2, 133-152.
- Khan, Tehmina (2006), "Financial Reporting Disclosure On The Internet: An International Perspective" Australia, <http://wallaby.vu.edu.au/adt-VVUT/uploads/approved/adt-VUT20070514.120047/public/02whole.pdf>, 11.11.2007.
- Malhotra, Rashmi; Garritt, Francis (2004), "Extensible Business Reporting Language: The Future of E-Commerce- Driven Accounting", **International Journal of Business**, Vol. 9, 59-82.
- Reyes Eva; Rodríguez, Daniel; Dolado, Javier "Overview of XBRL Technologies for Decision Making in Accounting Information Systems", <http://www.sc.ehu.es/iwdocoj/re-mis/docs/adis-07-reyes-xbrl.pdf>, 15.12.2007.
- Richards, Jim; Smith, Bravy; Saeedi Ali "An Introduction to XBRL", http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=1007570, 11.11.2007.

- The Canadian Institute of Chartered Accountants, Information Technology Advisory Committee: “Audit & Control Implications Of Xbrl” 4, http://www.cica.ca/multimedia/Download_Library/Standards/Studies/English/CICA-XBRL-0502e.pdf, 24.12.2007.
- Tokel, Ömer Emre; Yücel, Eray (2005), “Türkiye’de XBRL Standardı: Sektörel Bilanço Verileri Üzerine Bir Uygulama”, **Active**, Temmuz-Ağustos.
- Tokel, Ömer Emre; Yücel, Eray; Öksüz, Burçin (2007), “Türkiye’de XBRL’ ye Geçiş Sürecinin Yol Haritası”, **Active**, Nisan-Mayıs-Haziran.
- Uyar, Süleyman; Çelik, Muhsin, “Finansal Raporlama Sürecinde Genişleyebilir İşletme Raporlama Dilinin (XBRL) Kullanılması”, <http://ab.org.tr/ab06/bildiri/98.doc>, 27.11.2007.
- Uyar, Süleyman; Çelik, Muhsin, “Sürekli Kamuyu Aydınlatma ve İnternet Ortamında Finansal Raporlama Sürecinde Kullanılan Diller”, http://eab.ege.edu.tr/pdf/6_2/C6-S2-M9.pdf, 25.12.2007.
- Vasal, Virendra K. (2002), “Extensible Business Reporting Language (XBRL) –The Digital Language of Business: An Indian Perspective”, **Indian Accounting Review**, June, Vol. 6, 41-59.
- Williams, Susan P.; Scifleet, Paul A.; Hardy, Catherine A (2006), “Online Business Reporting: An Information Management Perspective”, **International Journal of Information Management**, Vol. 26, 91-101.
- Willis, Mike (2003), “Corporate Reporting Enters the Information Age”, **Regulation Fall**, 56-60.
- Woofroof Jon; Searcy, DeWayne (2001), “Continuous Audit: Model Development and Implementation within a Debt Covenant Compliance Domain”, **International Journal of Accounting Information Systems**, September, Vol.2, 169-191.
- Wu, Jia; Vasarhelyi, Miklos (2004), “XBRL: A New Tool For Electronic Financial Reporting” Business Intelligence Techniques: A Perspective from Accounting and Finance, <http://raw.rutgers.edu/MiklosVasarhelvi/059.%20Chapter052%20jiawu%20xbrl%20paper.pdf>, 22.12.2007, 75-95.
- <http://de-haas.nl/Digital%20Reporting/XBRL%20Benefits.htm>, 29.10.2007.
- http://tr.wikipedia.org/wiki/Ana_Sayfa, 12.12.2007.
- http://www.cica.ca/multimedia/Download_Library/Research_Guidance/IT_Advisory_Committee/English/XBRLDec2005e.pdf, 24.12.2007.
- <http://www.xbrl.org/HowXBRLWorks/>, 10.11.2007.
- <http://www.xbrl.org/Taxonomies/>, 10.11.2007.
- <http://www.xbrl.org/WhatIsXBRL/>, 10.11.2007.
- <http://www.sbrconference.com/pdf/presentations/Jan%20Pasmooij,%20Royal%20NIVRA%20Netherlands%20-%20Community%20perspective.pdf>, 24.12.2007.